

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ένας λαός, ύπνεται άμα
δειξη πώς δε φοβάται την
αλήθεια—ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φυ-
σικούς της κανόνες.
ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Η'.

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 21 ΤΟΥ ΦΕΒΡΑΡΗ 1910

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΗ ΑΡΙΘ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 380

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΜΑΣ ΔΑΝΑΛΗΣ. Τετράστιχα.
ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. Φυλλάδες του Γερο-
δήμου (συνέχεια).
ΛΟΥΚΙΑ ΤΑΚΗ ΛΙΑΔΙΟΥ. Γράμματα από το χωριό
μου—Le Chemineau.
ΡΗΓΑΣ ΠΑΛΑΤΗΣ. Ίσκιος.
ΕΝΑΣ ΠΑΛΙΟΣ. Τά Σαβατόβραδα του «Νουμά».
ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ. Όραμα.
Γ. ΠΟΥΛΗΜΕΝΟΣ. Πρὸς τὴν κοινωνική ἐπανά-
σταση.
«ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ»—Καταστατικό.
Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ. Μιά ἀπόκριση.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ—Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ—ΒΙΒΛΙΟ-
ΓΡΑΦΙΑ—Ο, ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ,

Νιώσαμε πια πώς δίχως ελλοκρίνεια δε θα μπο-
ρέσουμε να καταφέρουμε τίποτε καλό και αντίκιο.
Και είδαμε πώς δε γίνεται μεγαλύτερη ανελλοκρί-
νεια από το να περιφρονούμε τη γλώσσα της μάνας
μας.
Είδαμε πώς είναι ντροπή να κρυβόμαστε και να
ντροπέμαστε τον εαυτό μας αντίς να περηφανευό-
μαστε.
Και ε α ν τ ό σ μ α ς είναι η ζωντανή μας γλώσσα.
Γι' αυτό μαζευτήκαμε κι αποφασίσαμε να μην το
παραδεχόμαστε θεωρητικά μόνον, μα να το κάνουμε
και πράξη.

ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ

1.—Συσταίνεται Φοιτητική Συντροφιά με
έδρα την Αθήνα και με σκοπό να βοηθήσει την
καθιέρωση της ζωντανής Έλληνικής Γλώσσας
σε όλα τα είδη του γραφτού μας λόγου.
2.—Η Συντροφιά διοργανώνει δμυλίες για
το σκοπό της, ζητάει κάθε ζήτημα σχετικό μ'
αυτόν, μοιράζει και τυπώνει κάθε είδος βιβλία
και σε περιοδικό δρισμένο δείχνει το δρόμο της.
3.—Συντρόφοι ταχτικοί γίνονται μόνον
φοιτητές του Πανεπιστημίου, του Διδασκαλείου
και του Πολυτεχνείου, που προτείνονται από
έναν και τους παραδέχεται η επιτροπή. Όσοι
δμως απ' αυτούς παίρνουν το δίπλωμά τους γί-
νονται συμβουλευτικοί συντρόφοι με τα ίδια
χρέη και δικαιώματα, έξδν από το δικαίωμα να
εκλέγουν και να εκλέγονται.
4.—Οι συντρόφοι είτε στις Έπαρχίες βρι-
σκούνται είτε στο Έξωτερικό έχουν τα ίδια
χρέη και δικαιώματα.

5.—Τη Συντροφιά διευθύνει και κανονίζει
κάθε υπόθεσή της Έπιτροπή από τρεις που μια
φορά το χρόνο—το Νοέβρη—σε γενική συνέ-
λευση την εκλέγουν τουλάχιστο οι μισοί Συν-
τρόφοι απ' όσους βρίσκονται στην Αθήνα.
Μαζί μ' αυτούς εκλέγονται και τρεις άλλοι
αναπληρωματικοί που θ' αντικατασταίνουν όσους
από την Έπιτροπή θα τύχαινε ν' απουσιάσουν
από την Αθήνα. Στο τέλος της χρονιάς η
Έπιτροπή καταθέτοντας το αξίωμά της δίνει
λόγο σε γενική συνέλευση για κάθε της πράξη.

6.—Οι Συντρόφοι πλερώνουν μια δραχμή
το μήνα.
7.—Η Συντροφιά έχει σφραγίδα με τὸ-
νομα: Φοιτητική Συντροφιά—Αθήνα—1910.
8.—Το Καταστατικό τουτο μπορεί, έξδν
από το πρώτο άρθρο, νάλλαχτη άν το προτεί-
νουν τα τρία τέταρτα, το λιγότερο, από όλους
τους Συντρόφους.
Αθήνα, 17 του Φλεβάρη 1910.

Η Έπιτροπή

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΣΤ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ φοιτητής Νομικής
ΜΑΝΟΣ ΒΑΤΑΛΑΣ φοιτητής Φιλολογίας
ΜΙΑΤΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΑΣ φοιτητής Φιλολογίας

Οι Αναπληρωματικοί

ΚΩΣΤΗΣ Α. ΧΑΡΙΤΑΚΗΣ φοιτητής Γιατρικής
ΒΑΣΙΛΗΣ ΡΩΤΑΣ φοιτητής Φιλολογίας
ΤΙΜΟΣ Η. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ φοιτητής Γιατρικής

ΤΕΤΡΑΣΤΙΧΑ

I

Όλα τὸν δειρεύονταν πολλὴν καιρὸ τὸν ἥλιο,
χωράφια, δέντρα καὶ βουνά, καιρὸ σολοῖστὰ
κ' ἔνα πρῶτ' σὰ γέλασε ψηλά στὸ κορφοβοῦνι
δλα σάμπως τὰ ἐμάγεψε ξυπνήσανε ξανθά.

II

Απ' τὰ νερά, πὸν ἀσήμισαν, ἐβγήκε τὸ τραγοῦδι
κ' οἱ μυγδαλιές οἱ λυγρὲς τὸ ἐπήρανε σιγὰ
κ' ἔνα δειτρί παράμερο πὸν ἐμάθησε ὁ Γενάρης
τὸ σιγακούει περίλυπο πεσμένο στὴ λιθιά.

III

Τὸ παλιμάρι ἀποβραδὶς περνοῦσαν σιοιωμένο
ἀπὸ τοῦ λόγγου τὸ στρατὶ κ' οἱ ἡσυχὲς ἐρμὲς
κ' οἱ βράχοι ἀκουρμάνονταν τὸ πᾶλεσαν τὰ φράξα
τὸ μυρολόι τ' ἄγραφο μαζὶ κ' οἱ κοντουπιές.

ΜΕΜΑΣ ΔΑΝΑΛΗΣ

ΦΥΛΛΑΔΕΣ

ΤΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ*

Θ'

ΔΙΓΕΣ ΜΑΤΙΕΣ

Σηκώθηκε ὁ πάτερ Ἅγιος, πὸν νάγιαση τὸ στόμα
του. Πάει, φαίνεται, νὰ χτυπήσει τὸ σήμαντρο τοῦ
Σπερνοῦ. Ἄς ξεκινήσουμε παρακάτω, μ' ἔναν κρυφὸ
στεναγμὸ πὸν δὲν ἔχουμε κι ἄλλους τέτοιους τρελ-
λοὺς παπάδες.

Παρατήρησε ἔνα πράμα πὸν κανένας ἐδῶ δὲν
κοιμάται. Ὅλοι σαλεύουν ἐδῶ. Ἀπὸ τὴ μιά πε-
τιέται κοπέλλι με τὴ μασιά. Ἀπὸ τὴν ἄλλη ξεκαρ-
δίζεται γέρος με τοῦ πλαγινοῦ του τίς νοστιμιές. Πα-
ρακεῖθε παίζετε τὰ δάχτυλά του σὲ τραπέζι κι ἔνας
συλλογισμένος. Μέσα στὸ διπλὰν τὸ μαγαζὶ ἀνεβο-
κατεβάζει ἄλλος τὴν πήχη σὰν τυλιγάδι, καὶ με-
τρᾷ τὸ χασέ. Ἄντικρυ στὸ ψωμάδικο, μπαινοβγαί-
νει τὸ φτυάρι με τὰ ψωμιά. Παρέκει ζυγιάζει ὁ
μπακάλης τίς παινεμένες σαρδέλες του. Πὸν τὸ χου-
ζούρι καὶ τὸ ραχάτι τὴς ἀπάνω τὴς Ἀγορᾶς! Ἐκεῖ
ὑπνος καὶ χώνεψη, ἐδῶ δουλειὰ καὶ γλέντι. Ἄχ,
καὶ τί γλέντι! Ρίξε μιά ματιὰ σ' ἐκεῖνην τὴν τα-
βέρνα, νὰ καταλάβης!

Ἄν τύχαινε νὰ σ' ἀνταμῶσω στὰ ξένα τὰ πα-
λιὰ τὰ χρόνια, καὶ με ρωτοῦσες τί λογιῆς γλεντί-
ζουνε στὸν τόπο μας, θὰ σοῦ παράσταινα τὰ ξεφαν-
τώματα τοῦ χωριοῦ με τόση λαχτάρα καὶ δίψα, πὸν
θᾶλεγες:—«Ἐκεῖ εἶναι ἡ ἀληθινή ἡ ζωὴ». Τέτοια
εἶναι τὰ μαῦρα τὰ ξένα! Ὡς καὶ τὰ ψεγάδια τοῦ
τόπου σου σὲ κάμνουν καὶ τὰγαπᾶς καὶ τὰ ζωγρα-
φίζεις με μύριες λαμπρὲς θωριές. Τώρα δμως πὸν
τὰ βλέπουμε καὶ τὰκοῦμε, τί χρώματα νὰ τοὺς δώ-
σουμε! Τί νὰ τὴς ψάλουμε τὴς βρώμικης, τὴς σκο-
τεινῆς, τὴς μουχλιασμένης ταβέρνας, πὸν κρατᾷ
φυλακισμένους καὶ μασκαρεύει τοὺς ἀξιώτερους δου-
λευτάδες μας! Τί τραγοῦδι νὰ τοῦ ποῦμε τοῦ τα-
βερνάρη πὸν παρακαλεῖ μες στὴν καρδιά του νὰ
μασσήσουνε τὰ ποτήρια του!

Ἄκουγέ τον, τὸ βραχνιασμένο τὸν τραγοιδιστὴ
τὴς ταβέρνας. Ὁ ἀμανὲς του εἶναι ἀχαμνὸς καὶ ξε-
κρεμασμένος σὰν τὸ βρακί του. Ἄλλα δυὸ τρία πο-
τήρια, καὶ θὰ ξεψυχήσει κι ὁ ἀμανὲς. Θὰ κωλοσυρθῆ
τότες τὸ παλικάρι στὸ σπῆτι του, θὰ βρῆση ἀντίς νὰ
καλησπερίση, θὰ ξεράση ἀντίς νὰ φάη, καὶ θάπο-
κοιμηθῆ ἀντίς νὰ συλλογιστῆ πὸς τέτοια χέρια πὸν
τᾶφταιαξε ἡ φύση γιὰ νὰ πιάνουν τουφέκι, κι ἀλυ-
οῖδες νὰ σπάνουν, εἶναι κρῖμα, μεγάλο κρῖμα νὰ
δουλεύουν δλημερῆς γιὰ κομμάτι μαῦρο ψωμί καὶ
γιὰ μερικὰ ποτήρια φαρμάκι.

Μὴ μοῦ λὲς πὸς τὰ μεγαλώνω. Ἄχ, δὲν τὰ με-
γαλώνω ὅσο τοὺς πρέπει καὶ τοὺς ταιριάζει. Καὶ δὲν
εἶναι οἱ μεροδουλετάδες μανάχα, εἶναι κ' οἱ πρα-
ματευτάδες, κ' οἱ ἀρχόντοι, κ' οἱ προεστοί. Μόλις

* Ἡ ἀρχὴ στὸν ἀριθ. 353.

σφαλνοῦνε τὰ μαγαζιά, κι ἀρχινοῦν τὸ πιότ' οἱ πατριῶτες. Ἀπὸ τὸν Παράδεισο τοῦ παπᾶ Χαραλάμπη, ἴσια στοῦ κῆρ Διαμαντῆ τὴν ταβέρνα. Κ' ἔτσι περνάει καὶ ξεχνιέται ἡ ὥρα, ἡ μέρα, ὁ χρόνος κ' ἡ ζωὴ. Ἔτσι τὸ καταφέρνουνε νὰ μὴ πέφτουνε στὸ γιὰλδ νὰ πνιγοῦν ἀπὸ τὴν ντροπὴ κι ἀπὸ τὴν ἀπελπισιά. Τὰ εἴπαμε θαρρῶ κι ἄλλοτες. Δὲν τὰ ξέρουν τὰ χάλια τους, δὲν τὸ φαντάζονται πῶς γίνεται νὰ ζήσουν κι ἄλλιως. Ἄν ἐρθῆς μάλιστα παρακάτω, στὸ καφενεδάκι ποῦ μαζεῦονται τὰ μεγαλοσάνιδα, νὰ μὴ γελαστῆς καὶ τοὺς ξεστομίσης λέξη γιὰ τοὺς ἀντρες ποῦ ἀνεμοσκορπίζουν πολὺτιμη δύναμη καὶ παλικαριά σ' ἀμανέδες καὶ σὲ πιστά. Νὰ μὴν τύχη καὶ τοὺς δείξης τί πιδέξια μπορούσανε νὰ παίζουνε μπόμπες στὰ σβέλτα τους χέρια. Νὰ μὴν τύχη, γιατί θὰ σὲ δέσουν ἀμέσως. Πρῶτο, ποῦ πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ σου πῶς μπορεῖ νὰ βρεθῆ παλικαρι νάψαφάη τὴν χαριτωμένη ζωὴ του! Δεύτερο, ποῦ βάζεις καὶ τοὺς νοικοκυρέους στὰ αἵματα, γυρεύοντάς τους καὶ ζωὴ καὶ παράδες! - Τί τρέλλες εἶναι αὐτὲς, παιδί μου; Πήγαινε κει ποῦ λαχταροῦνε λευτεριά, καὶ καλοπλερώνουνε γιὰ νὰ τὴν χαροῦν. Ἐμεῖς τέτοια ἀλίσθερῆσια δὲν τὰ κατέχουμε. Καὶ πρόσεχε νὰ μὴ σ' ἀκούσουν, καημένε, γιατί ἀφανιστήκαμε. Πήγαινε, πήγαινε στὴν Κρήτη, στὴν Ἀρμενιά, στὴν Ἀραβιά, πήγαινε, ἔπου θές. Ἐμᾶς ὅμως ἄφησέ μας νὰ μιλοῦμε γιὰ τὰ μαζούλια μας, γιὰ τὰ Σκολεῖα καὶ τίς Ἐκκλησίες μας, ἄφησέ μας νὰ τὴν τελειώσουμε αὐτὴ τὴν ἀναφορὰ ποῦ γράφουμε τοῦ Μουφτῆ, νὰ μᾶς κάμῃ τὴν χάρη νὰ μὴν τὸν γκρεμίσῃ τοῦ Μπάρμπα Θανάση τὸν τοῖχο, ποῦ σκοτεινιάζει τὰ παραθύρια του. Ἀρκετὰ βάσανα ἔχουμε μὲ τὰ καθημερινὰ μας μαλλώματα, μὴ γυρεύῃς νὰ μᾶς ἀνάψῃς καὶ τέτοιες φωτιές. Πήγαινε στὸ καλδ, καὶ μεῖς δὲν ἀποτρελλαθήκαμε ἀκόμα».

Αὐτὰ θὰ σοῦ ποῦν οἱ προεστοί, καὶ χίλια τέτοια. Καὶ σὰ χαμογελάσουν ἀνάμεσά τους, καὶ μισοκλείσουνε τὸνα μάτι, θὰ ρουφίζουν τὸ ναρκιλέ τους, κ' ὕστερα θὰ ποῦν τοῦ δασκάλου νὰ γράψῃ τὴν ἀναφορὰ γιὰ τὸν τοῖχο τοῦ μπάρμπα Θανάση, κι ὁ δάσκαλος θὰρχίση νὰ γράφῃ, καὶ σὰ γράφῃ κι ἀπογράψῃ, καὶ βάλουν οἱ προεστοί τίς ὑπογραφές τους, θὰρχίσουνε νὰ γλυκοφιλοῦν τὸ ποτήρι, ὥσπου νάβῃ ὁ Ἰμάμης νὰ φωνάξῃ «Γιατοί», καὶ τότε τραβοῦν ἕνας ἕνας κατὰ τὰ σπῆτια τους.

Τί νὰ καθίσουμε νὰ τοὺς δοῦμε! Τί θὰ καταλάβῃς, καὶ νὰ τὴν ἀκούσης τὴν μονόχορδη τὴν κουθέντα τους! Ἐκεῖνο ποῦ θέμε δὲ θὰ τὸ ποῦν ποτὲς στὴ ζωὴ τους. Θὰ χωρατέψουνε, θὰ ψεγαδιάσουν, ἴσως καὶ θὰ μαλλώσουν. Κανένας τους ὅμως, μήτ' ὁ γέρος ὁ ἀρχοντας, μήτ' ὁ ἐπίτροπος δίπλα του, μήτ' ὁ γιατρὸς παραπέρα, μήτ' ὁ πρᾶματευτῆς παρακειθε, ἄχ, μήτε ὁ φωτισμένος ὁ δάσκαλος, δὲ θὰ ξεστομίσουν τὴ λέξη τὴν τρομερὴ ποῦ κρύβει μέσα

τῆς καταστροφῆς καὶ κατακλυσμὸ γιὰ τὴν ὥρα, εἰρήνην κι ἀνθρωπισμὸ γιὰ κατόπι.

Ἄς τὴν ἀφήσουμε καὶ τὴ ρωμαϊκὴ τὴν Ἄγορά. Τὴν εἶδαμε καὶ τὴ Ρωμισούνη. Ἀλλοιώτικη μὴ θαρρῆς πῶς θὰ τὴνε βροῦμε στίς μεγάλες τίς χώρες. Τὸ χωριδ, φίλε μου, εἶναι ἡ μάνα τῆς χώρας. Τὸ νερὸ ἀπὸ δῶ ἀναβρῶζει. Γίνεται ρεματάκι, βρίσκει κι ἄλλα ρεματάκια στὸ δρόμο, φουσκώνει, μεγαλώνει, γίνεται ποταμός.

Ὡς τόσο, ἂν καὶ τὴν εἶδαμε τὴ μάνα τοῦ ρωμαϊκοῦ νεροῦ, τῆς μάνας ἕως τὴ μάνα δὲν τὴν εἶδαμε ἀκόμα. Καὶ σὲ καλλίτερη ὥρα νὰ τὴνε δοῦμε δὲ θὰ μπορούσαμε. Ἀρχίζει καὶ βασιλεύει ὁ ἥλιος. Ἀπόλυσε ὁ Σπερνός. Γυρισμένες θὰ εἶναι στὰ σπῆτια τους ὅλες οἱ Ρωμιοπούδες. Αὐτὲς εἶναι ποῦ θὰ τοὺς ἀποδεχτοῦν ἀπόψε στίς ἀγκαλιές τους. Αὐτὲς εἶναι ποῦ κρατοῦν τὰ κλειδιά τοῦ παινεμένου μας αὐτοῦ θησαυροῦ, ποῦ πάει νὰ σκουριάσῃ μέσα σὲ σιδερόφραχτη κάσσα κρυμμένος. Θησαυρός μας εἶναι πάντα, ἔτι κι ἂν ποῦμε. Αἷμα μας εἶναι οἱ πατριῶτες, ἄς εἶναι καὶ νεροουλιασμένο αὐτὸ τὸ αἷμα. Ποιὸς ξέρεῖ ἂ δὲν τὸ ξαναζωντανέψουνε μιὰ μέρα καὶ τὸ δυναμώσουν ἐκεῖνες οἱ μαυρομάτες, οἱ γλυκοπρόσωπες, οἱ μάγισσες οἱ χωριατοπούδες, ποῦ πᾶμε νὰ τίς χαιρετήσουμε τώρα.

(Ἀκολουθεῖ)

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΜΩΣΑΪΚΑ

ΟΡΑΜΑ

Κάπου τοῦ Ἀπρίλη τοὺς Ἄνθους
 Ὁ γέρος ἀνταμόνε
 Καὶ παίρνει πλόκαμους ξανθοὺς
 Καὶ τὴν κορφή του στεφανώνει...

Κάπου ἡ Γιοιόλα ἡ Ἀνθοφυχὴ
 Ποῦ ἐκεῖ βογκοῦσε στὸ κατόφλι,
 Λαλεῖ χελιδονιοῦ τὴν προσευχὴ
 Σὰν ἀπὸ ρόδινο κλωνάρι
 Τῆς Ἀνοιξῆς ἡ Ἀνθοφυχὴ...

Καὶ μέσ' ἀπ' τοῦ καρποῦ τὸ ξώφλι
 Κάποια Δροσοῦλα, σὰν τὴ χάρη
 Ποῦ ἀφίνει ὁ κάθε ἐκεῖ καρπός,
 Σταλάζει κάτου ἀπ' τὸ φεγγάρι
 Καὶ γίνεται λαλιὰ ἢ σκοπός...

Κι ὁ νέος περήφανα διαβαίνει
 Τὴ στράτα τὴν ἀνθοσπαρμένην
 Καὶ γόρω του ἄφρυχα τὰ μῦρα
 Τὸν περιρραίνουνε ὡς στὴ θύρα,
 Τὴ θύρα ποῦ ἤδραν σφαλιστὴ
 Καὶ τῆς Χαρῆς ἡ μάταιη Μοῖρα
 Καὶ τοῦ Καημοῦ μας ἡ πιστὴ!..

Σπέτσες, 1909.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΝ
 ΕΠΙΝΑΣΤΑΣΗΝ

I

Τὸ δικαίωμα ἰσχύος καὶ ἡ ἰσχύς δικαίωμα. Ἴδου μιὰ κοινοτοπία, μιὰ ἀλήθεια ποῦ κανένας δὲ θὰ σκεφτῆ ν' ἀφισβητήσῃ. Καὶ ὅμως εἶναι ἀνάγκη, μάλιστα στὴν Ἑλλάδα, ἡ καθαρῶτατη αὐτὴ ἀλήθεια ν' ἀκούεται συχνὰ ἀπὸ τοὺς ἀδύνατους καὶ τοὺς ἀπροστάτευτους. Ἀκούοντας ὁ ἀδύνατος συχνὰ, ὅσο τὸ δυνατὸ συχνότερα, τὴ θεοφάνερη ἀλήθεια ὅτι δικαίωμα θὰ πῆ δύναμη καὶ δύναμη θὰ πῆ δικαίωμα, δὲν μπορεῖ νὰ μὴ τὸ πάρη κι αὐτὸς ἀπόφραση νὰ γένη μὲ κάθε τρόπο δυνατός. Γιὰ τοῦτο, θὰ πιθυμοῦσα νὰ βάλω στὸ νοῦ τοῦ ἀδύνατου καὶ γι' αὐτὸ περιφρονημένου λαοῦ μας τὴν ξάστερην ἀλήθειαν, ὅτι μονάχα μὲ τὴ δική του δύναμη θ' ἀποχτήσῃ τὰ δικαιώματά του, ἐπὶ τέλους τὰ δικαιώματα ἐκεῖνα ποῦ ὁ σημερινὸς πολιτισμὸς σιδένει μὲ τὴν ἀνθρώπινην ἀξιοπρέπεια. Τὸ λέω ἀπὸ τὰ τώρα, ὅτι δύναμη τοῦ λαοῦ μας ἐθεώρησα πάντοτες καὶ θεωρῶ ἀκόμη σήμερα τὸ φωτισμὸ καὶ τὴ διοργάνωσή του, δυὸ πανίσχυρους μοχλοὺς κοινωνικῆς καὶ ἐθνικῆς προόδου ποῦ λείπουν ἀκόμη στὴν Ἑλλάδα. Τὸ τί νοῦ μὲ φωτισμὸ καὶ διοργάνωσι τοῦ λαοῦ μας, μπορεῖ καθένεξ ξάστερα νὰ δῆ ἀπὸ τὰ λόγια ποῦ θὰ πῶ, γιατί ἐδῶ δὲ γράφω κανένα πρόγραμμα, ἀλλ' ἀπλοῦστατα παρατηρῶ καὶ σκέφτομαι.

Οἱ νομοδιδάσκαλοι λένε ὅτι δικαίωμα εἶναι νομιμοποιημένη δύναμη τῆς θέλησῃς(1). Καὶ ἂν μὲ τὸν Windscheid ὀρίσουμε τὸ δικαίωμα ὡς ἀμια

(1) Jellinek, System der subj. öffentl. Rechte, 1892 S. 42.

ΜΙΑ ΑΠΟΚΡΙΣΗ

«Πλανιέται ὁ ἄνθρωπος ὅσο προσπλαθεῖ»

Γκαίτε

Ὁμολογῶ τὸ λαθος ποῦ ἔκαμα νὰ δώσω τοῦ κ. Π. Φλ. τὴν πρώτη ἀπόκριση κ' ἔτσι ἔρχομαι τώρα στὴν ἀνάγκη νὰ πιάσω τίς στήλες τοῦ «Νουμά» μὲ μιὰ δεύτερη, μακρύτερη ἀπὸ τὴν εἶχα ὄρεξη κ' ἐγὼ κ' οἱ ἀναγνώστες του. Εἶπα λάθος, γιατί μὲ τὴν πρώτη μου ἀπόκριση ἔστρεξα νὰ παραστρατιστῆ τὸ ζήτημα ἔξω ἀπὸ τὴν οὐσία του. Στὴν ἀρθρογραφικὴ δοκιμὴ μου, ποῦ γέννησε τὴν ἀπορία τοῦ κ. Π. Φλ., γύρεψα νὰ ξηγήσω μὲ γενικὲς γραμμὲς τίς αἰτίες ποῦ ἐνέργησαν ὥστε νὰ κυριαρχήσῃ στὴ νεώτερη ποιητικὴ παραγωγὴ μας τὸ συμβολικὸ παραμύθια. Σ' ἕναν λοιπόν, ποῦ δὲ θὰ συμφωνοῦσε μαζί μου στὴν ἐξήγησιν, θὰ ταίριαζε νὰ μοῦ ἀπυδειξῆι ποῦ καὶ πῶς νομίζει πῶς γελιέμαι σ' αὐτὴν κι ὄχι νὰ περιορίσει μόνον τὴν ἀπορία του σ' ἕναν ποιητῆ,

ποῦ ἔλεγα πῶς ἀπ' τὸ ἔργο του βρίσκουν μίμνηση μόνον οἱ ἀντιποικητικὲς του τάσεις. Ἄν εἶταν καθένας, ποῦ θὰ πιάσει νὰ μιλήσῃ γιὰ ἕνα ζήτημα γενικά, νάχει κίολας τὴν ὑποχρέωση νὰ δίνει μιὰ ἀνάλυση ὅλου τοῦ ἔργου τῆς καθεμιάς προσωπικότητος ποῦ θὰ λάβει ἀνάγκη νὰ τὴν ἀναφέρει ἐπεισοδιακά, τότε δύσκολα θάποφάσιζε κανένας νὰ πεῖ μιὰ γενικὴ γνώμη. Κι ἂν ὁ κ. Π. Φλ. πρόσεχε καλύτερα στὸ σημείωμά μου ἐκεῖνο, θ' ἄβλεπε πῶς σκοπός μου δὲν εἶταν νὰ κρίνω τὸ ἔργο τοῦ Κωστῆ Παλαμά, οὔτε νὰ ρίξω—ὅπως κάνουν ἄλλοι—ὄλο τὸ βάρος τοῦ ποιητικοῦ παραστρατισμάτος τῶν ἡμερῶν μας στὸν ποιητὴ τοῦ «Δωδεκάλογου τοῦ Γύφτου», μὰ ἴσα ἴσα τὸ ἀντίθετο, νὰ παραστήσω κι αὐτὸν θῆμα τῆς γενικῆς κατάστασης. Στὸ ἀρθρογράφημά μου ἐκεῖνο εἶπα ἀκόμα πῶς ἡ ποίηση τῶν ἰδεῶν δὲν μποροῦσε νὰ φέρεῖ στὸν τόπο μας καρποὺς ἀνώτερους ἀπὸ τὴν ἔφερα. Σ' ἐκεῖνον λοιπόν ποῦ θὰ εἶχε ἐναντία γινώμη κ' εἶχε τὴν ὄρεξη ν' ἀντικρούσει τὴ δική μου, ἐπιβάνονταν νὰ ποδοεῖξει αὐτὸς πῶς ἡ ἐποχὴ μας γέννησε ἕναν ποιητῆ, ποῦ ἀνεβαίνει στίς πιὸ ἀψηλές, στίς ἀνώτερες σφαῖρες τῆς ιδέας, ποῦ ἔχει τὴ βαθιοστόχαττη σκέψη, τὴν πλκτικὰ καὶ δυνατὴ πνοὴ κτλ.» κ' ἔτσι ἀναιροῦνταν

κ' ἡ γενικὴ ἰδέα μου κ' ἡ κατηγορία ποῦ ἔκαμα τοῦ ποιητῆ τοῦ «Δωδεκάλογου».

Ἄν δὲ γελιέμαι, αὐτὴ ἔχταν ἡ τάξη, ποῦ ἔπρεπε νὰκολουθῆσῃ ὁ κ. Π. Φλ. Ὅμως μιὰ καὶ δεχτήκα τὴν πρόκλησή του, μὴ κι ἄγχιζα κάπια ἄλλα ζητήματα ἀπαντώντας σ' αὐτὴν, βρίσκομαι στὴν ἀνάγκη νὰποκριθῶ καὶ στὴ δεύτερη, ἂν κ' εἶν' ἀλήθεια πῶς σκοπιάω σ' ἕνα μεγάλο ἐμπόδιο, μὴν ἔχοντας αὐτὴ τὴν ὥρα στὰ χέρια μου παρὰ μονάχα τ' ἄλλου στερνὰ ἀπ' τὰ ποιητικὰ ἔργα τοῦ Παλαμά κ' ἕναν τόμο ἀπ' τίς κριτικὲς μελέτες του. Μιὰ δοκιμὴ κριτικῆς ἐχτίμησης τοῦ ἔργου ἑνὸς ποιητῆ καὶ κριτικοῦ, καθὼς ὁ Παλαμάς, θάπαιτοῦσε, πρὶν ἀπὸ κάθε μερικὴ ἐξέταση τῶν ἔργων του, μιὰ ἐρευνα γιὰ νὰ βρεθοῦν μαζί μὲ τὸ καθολικὸ χαραχτηριστικὸ τῆς ποιήσῃς του καὶ οἱ διάφοροι σταθμοὶ τοῦ ζετυλιγμοῦ τῆς σκέψῃς του μέσα στίς τρεῖς δεκαετηρίδες τῆς πνευματικῆς ζωῆς του κ' ἔτσι νὰ δοθεῖ πιὸ πλείρα καὶ πιὸ δίκια ἡ φυσιογνωμία κ' ἡ ἀξία τοῦ ποιητῆ καὶ κριτικοῦ. Γιὰ τοῦτο θέλω νὰ τὸ πῶ πρῶτος πῶς ἡ παρακάτω δοκιμὴ μου ἔχει περισσότερο πρόχειρο, καθαρὰ δημοσιογραφικὸ χαραχτήρα, παρὰ ἀξίωση νάνα κριτικὸς χαραχτηρισμὸς τοῦ ποιητῆ καὶ κριτικοῦ. Παλαμά καὶ γίνεται μο-